

Leszek Wojda, Jerzy Kmiecński

Włocławek. Miasto i Zamek, AZP 47-48

Informator Archeologiczny : badania 24, 113-114

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Widoradz, gm. Wieluń woj.
sieradzkie St. 1 AZP 77-43(?)

Muzeum Ziemi Wieluńskiej
w Wieluniu

Badania prowadził mgr Bogusław Abramek. Finansował WKZ w Sieradzu. Siódmy sezon badań. Grodzisko średniowieczne.

Po całkowitym zbadaniu powierzchni majdanu, rozpoznaniu stratygrafii i konstrukcji 4 wałów wraz z 3 fosami rozpoczęto prace w miejscu, w którym przypuszczalnie znajdowała się brama wjazdowa i dochodząca doń droga. Wskazywało na to pewne obniżenie terenu w górnej partii wału otaczającego majdan oraz wąskie wzniesienie biegnące w poprzek fosy na wprost owego obniżenia (pozostałość drogi — pomostu?). Tegoroczny wykop o długości 13,5 m miał w zasadzie charakter sondażowy.

Przekop przez wał potwierdził wszystkie dotychczasowe obserwacje stratygraficzne i chronologiczne, a jednocześnie ujawnił brak w ciągłości wału, co istotnie może wskazywać na obecność wjazdu w tym miejscu. Ponadto u podstawy wału od strony fosy linia palisady, którą tworzą pionowo wbite drancice, jest odchylona ku środkowi fosy, tworząc jakby rodzaj oflankowania drogi wjazdowej. O istnieniu takiej drogi może również świadczyć rząd dębowych słupów wbitych głęboko w dno fosy i biegnących prostopadle do linii wału, a także widoczna w profilu warstwa kamieni, brył polepy, węgla i opalonych bierwion. Warstwa ta wiąże się najprawdopodobniej z momentem zniszczenia grodu, co (sądząc z zachowanego materiału ceramicznego) miało miejsce pod koniec XIV w.

W trakcie eksploracji fosy odkryto szereg interesujących zabytków, w tym 3 doskonale zachowane kafary dębowe do wbiłania pali z resztkami konopnych powrozów, kawałki skóry z kaftana (?), siekierę z ułamanym trzonkiem, żelazny nożyk z doskonale zachowaną drewnianą rękojeścią, grot włóczni, naczynie fłaszowate i inne. Zgromadzony dotąd materiał ruchomy, a zwłaszcza ceramika, przemawia za datowaniem badanego obiektu na drugą połowę XIV w., a więc później niż dotychczas sądzono.

Przyszłoroczne badania na grodzisku w Widoradzu będą poszerzeniem tegorocznych badań sondażowych, a jednocześnie będzie to ostatni już sezon badawczy.

Włocławek Miasto i Zamek
AZP 47-48

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadził dr Leszek Wojda. Opiekę naukową sprawował doc. dr Jerzy Kmiecński. Dziesiąty sezon prac. Miasto (XIII-XIX w.), zamek (XIV-XVIII w.). Finansował WKZ we Włocławku.

Celem prac było poszukiwanie relikwów murów zamkowych w zachodniej partii obecnego dziedzińca Pałacu Biskupiego w pobliżu wzmiankowanego obiektu.

Wykonano łącznie 5 odwiertów o skoku co 3 m usytuowanych na linii N-S oraz wytyczono wykop o pow. 28 m² w pobliżu północno-zachodniego narożnika Pałacu. Wyeksplorowano ok. 100,8 m³ gruzu i ziemi.

W wyniku prac znaleziono łącznie 2740 zabytków ruchomych w tym 2390 fragm. ceramiki, 228 fragm. kości zwierzęcych, 20 fragm. kafl. piecowych, 25 fragm. szkła naczyniowego, 28 fragm. przedmiotów metalowych, 2 monety w tym półgrosz koronny Władysława Jagiełły (1415-1431), 3 noże, 1 sprzączkę do pasa, 1 fragm. okucia książeczki, 1 fragm. ostrogi, 17 fragm. ceramiki budowlanej.

W wykopie zlokalizowano relikw muru obwodowego zamku, opasujący obiekt od strony zachodniej, czyli od rzeki Zgłowiączki. Odkryty fragment posiadał dług. 7 m i 1,20 m szerokości w partii ceglanej. Wysokość całkowita zachowanego relikwu ok. 2,60 m, przy czym na partię fundamentową zbudowaną z eratyków przypada 1,10 m. Część ceglana posiada nieregularny układ wendyjski z widocznymi spoinami wykonanymi przy pomocy tzw. żelazka o rozstawie skrzydełek ok. 12 mm. Mur zbudowano na zaprawie wapiennej w wąskoprzestrzennym wykopie fundamentowym zalewając eratyki i gruz ceglany oraz fragm. dachówek zaprawą. Omawiany relikw nie powstał jednocześnie, o czym świadczą zakłócenia w partii fundamentowej w części północnej oraz widoczne połączone strzępła w partii ceglanej zlokalizowane także w części północnej. Analiza metryczna cegieł (8,9 x 12,5 x 26,09) oraz sposób budowy zdają się wskazywać, że mur powstał w przedziale czasowym XV/XVI-XVII w. Odkryty relikw posiada wyraźne odchylenie od pionu sięgające ok. 10° oraz nosi liczne ślady prac rozbiórkowych.

Wstępna analiza materiału ceramicznego pozwala zaliczyć go do II i III etapu rozwoju garncearstwa wg. J. Kruppego.

Zamek we Włocławku powstał w wieku XIV, a jego fundatorami byli biskupi Maciej i Zbylut z Gołańczy. Kolejne liczne przebudowy i rozbudowy przechodził za panowania biskupów Jakuba z Sienna, Stanisława Karnkowskiego i Hieronima Rozdrażewskiego. Z działalnością budowlaną tychże książąt kościoła należy wiązać odkryty relikw muru obwodowego zamku włocławskiego.

Materiały znajdują się w Katedrze Archeologii U.Ł. Obszerniejsze sprawozdanie złożono w WKZ we Włocławku.

Badania będą kontynuowane.

Zabielów, woj. plotrkowskie St. I patrz paleolit i mezolit

Załuki, gm. Gródek woj. białostockie St. 2 AZP 37-90/23

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Halina Karwowska. Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko średniowieczne.

Cmentarzysko położone jest około 200 m na południowy zachód od skraju wsi, po północno-zachodniej stronie drogi Załuki — Sofipol. Na terenie zachowanej partii stanowiska znajdują się kamienne stelle. Cmentarzysko ma charakter wielowarstwowy. Pracami wykopaliskowymi objęto 170 m² powierzchni.

Ogółem odkryto 49 grobów szkieletowych, 3 jamy (zawierające ceramikę z epoki brązu i średniowiecza) oraz 2 skupiska zwierzęcego (?) materiału kostnego.

Zmarli układani byli w pozycji wyprostowanej na plecach, wzdłuż osi E-W z głową na W i rękoma ułożonymi na piersiach. Zdarzały się jednak odchylenia od tej zasady. W 11 grobach stwierdzono ślady trumien drewnianych w pozostałych zaś wyraźne zarysy jam. Wyposażenie zawierało jedynie 5 pochówków (gr. 31, 32, 35, 38 i 46). W jego skład wchodziła m.in. ceramika, moneta — szeląg koronny Jana Kazimierza, pierścionek srebrny oraz fragmenty 2 przepasek skórzanymi zdobionych srebrną nitką. Na badanym obszarze wyeksplorowano również kilkadziesiąt fragmentów ceramiki średniowiecznej i nowożytniej.

Materiał zabytkowy i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Białymstoku.

Badania nie będą kontynuowane.

Zgłowiączka, gm. Lubraniec woj. wrocławskie St. 2 patrz wczesne średniowiecze

Zyzdrojowy Plecek, gm. Piecki woj. olsztyńskie St. VII patrz okres rzymski